"ישיבישע בלאט"

"שאלות" ו"מראי מקומות" על ה"דף – היומי"

ברכות יח.

מי שמתו וכו', בטעם פטור אונן מקיום המצוות נאמרו כמה טעמים: ברש"י ביאר משום טירדא במחשבת קבורה, תוד"ה ואינו הביאו הטעמים מהירושלמי או משום כבודו של מת או שיתעסקו עמו, ונ"מ כשיש מי שיתעסק, ועי' ראשונים כמו איזה טעם נפסק להלכה, ובתוד"ה פטורה הביאו עוד טעם מהירושלמי לפוטרו מקרא, ועי"ש במפרשי הירושלמי אם הוא דרשא גמורה או אסמכתא, ועי' פנ"י כמה נ"מ מטעם זה, וכן בראשונים שדנו אי יכול להחמיר ע"ע ולקיים.

ומן התפילין, וקשה הא שנינו לעיל טז: דאבד בכל מקרה פטור מתפילין ביום הראשון? עי' רשב"א, ועי' רכעק"א למה מנה תפילין רק לבסוף, ע"ע תויו"ט, ועי' שו"ת רמ"ע מפאנו סי' קיג'.

ומכל מצוות האמורות בתורה, ובמשניות ל"ג וכן דעת הרי"ף, ועי' רבינו יונה הטעם שפטור רק מאלו, ולא מכל המצוות, ולגבי מצוות לא תעשה?, עי' חכם צבי שחייב, ובכאלו שיש בהם קום עשה כמו ביעור חמץ, וכן לעבור על העשה בקום עשה, עי' פרמ"ג פתיחה כוללת ח"ב כח', וא"א תר"מ סק"י, ועי' ביכורי יעקב סקי"ט לגבי ביעור חמץ.

בדין אונן שנמצא בעיר אחרת, עי' תוד"ה ואינו בשם ר"ת לענין אכילת בשר ושתיית יין, עי' כאן ברא"ה וברא"ש דפליגי, וברא"ש מו"ק פ"ג נה' דלדעת ר"ת ה"ה לשאר מנהגי אנינות, ועי' שו"ת הרשב"א ח"ג ש' דמחלק ביניהם.

ואין מברכין עליו, מה הכוונה? ברש"י פירש דא"צ לחפש מי שיוציאנו בברכה, ועי' תוס' מו"ק כג:, דהכוונה לברכה"מ או לזימון, וע"ע תורת האדם לרמב"ן.

לענין אנינות בשבת, עי' תוד"ה ואינו, וברא"ש מו"ק פ"ג סי' נד', ויש מחלקים בין שבת ליו"ט, עי' תורה"א לרמב"ן ורא"ש כאן סי' א'.

תשה"מ איכא בייניהו, ומה סברות מחלוקתם, והאם בחול שרי? עי' פרש"י, תוס' מו"ק כג:, ועי' רבינו יונה ותורת האדם, ועי' רשב"א שממה שנפסק דברים שבצינעא נוהג נראה שהלכה כת"ק.

מה שהגמרא בקושייתא היתה צריכא להביא את כל הברייתא אף שהקושיא מהרישא? עי' פנ"י וצל"ח.

וספר תורה בזרועו וקורא, אי יש איסור להכנס בס"ת גם כשאינו קורא? עי' מאירי, ב"ח יו"ד רפב' סק"ג, וכס"מ ספר תורה י' ו'.

תוך ד' אמו הוא דאסור, ולענין ד"ת בבית הקברות מחוץ לד"א? עי' ב"ח ומג"א סי' מה' סק"א, ועי' מ"ב, ומה שנהגו היום ללמוד ולהתפלל סמוך לקבר? עי' העמק שאלה סי' ד' אות ו', ושם הגדולים לחיד"א קצט'.

היו באים בספינה וכו', וקשה במה נחלקו? עי' פרש"י, ועי' חכמת אדם קו' מצבת משה בסופו מי הם העכברים ומה שאפשר להוכיח מכאן לגבי גדר 'שמירת המת' עי' אגרות משה יו"ד ח"א רכה'.

וכדרך שאמרו בעצמות כך אמרו בס"ת, והאם שוים לגמרי? עי' תוד"ה שירכב, רי"ף ובאור הרא"ש ורבינו יונה בדבריו.

כל הרואה את המת וכו', פרטי דינים בזה: עי' ב"י יו"ד שסא' ג', ועי"ש פת"ש סק"ב, שדי חמד אבילות קצג'.

איך רבי יונתן נכנס לביה"ק והלא היה כהן? עי' מצפה איתן ויפה עינים, ומהו שקלי ואזלי? עי' בן יהוידע ומה שלא גער בו על שנגררו ציציותיו בארץ? עי' מג"א כא' סק"ג, באר היטב סק"ה ופתח עינים לחיד"א.

בענין ציצית בטלית של מתים: עי' תוד"ה למחר, רשב"א, ראב"ן, שו"ת בה"ל א' א', בהגה"ה, רא"ש מו"ק פ"ג פ'.

ואין מברכין עליו. אין צריך שיברכו לו אחרים בברכת אבלים: **ואין מזמנין עליו.** אין מזמנים עליו לזימון: **אפילו בייניהו.** לריש מתיב אבל כשעה כשאנס: **קמי מיסה פטור מק"ש ומכל ברכות.** ואפילו כשהוא אוכל כבית חבירו: **הרגשת.** להא דתני פטור אמי שאין לו מיתה אחר דקאמר מתיר פניו ואוכל: **ר' אבא אומר.** לעולם אכולה ומתמיהנן אמי אפילו בכית אחר מי פטור ליה דכל אמיתה עליו לקוברו קרי מוטל לפניו: **ויקם אברהם וגו' וכפיב ואקברה מתי מלפני.** והכיל שעתא לגו לפניו הוה: **מפסרו.** אדם אחר שאינו קרובו אלא מתמרו: **פוסק ר' אמות לק"ש.** שאסור לקרות בתוך מרחב אמות שלו משום לעג לרש: **פטור מק"ש.** משום דשוקל כמלוה: **מושמין לעבכרים.** תנא קמא אמים לעבכרים אפר נפשיהו: **דשפיק.** מרגלוף ונדול על עור: **ואם היה מתיירא.** ולריך לרטוט על הפוס ולריך: **אלא אפילפא.** אם היה מתירא רוכב: **מוליה ס' מונן דל.** קרי ביה מליה את המקום מי שחוכן אם הדל ולון לך דל מן המם ומפלה אותו מלוי מליה אם המקום: **דלייה.** הגביטה: **לא פנים.** לא מחת עליו פעם אחת כדי שתתנהג בו: **אלו לריקים.** ומאי דעביד שיתאו נוחמים אל לנם יום המיתה ומוכפים ידיהם מן הבגדים. ולשעים אינם יודעים מלחמה שעושים עצמם כאינם יודעים ומזוקמים: **מוא פפה.** הספל אם הפנים של דורות מפני מקדשים שלא היה בהם ממותו: **אריאל.** זה היא המקדש שנא': הוי אריאל אריאל קרית חנה דוד: **מוסר.** על שם שנבנה דוד ולאחי מרוח המוקמים: נזיר

ואין מברכין עליו ואין מזמנין עליו ופטור מקריאת שמע ומן התפלה ומן התפילין ומכל מצות האמורות בתורה ובשבת מיסב ואוכל בשר ושותה יין ומברך ומזמן ומברכין עליו ומזמנין עליו וחייב בכל המצות האמורות בתורה [1]רשב"ג אומר מתוך שנתחייב באלו נתחייב בכולן וא"ר יוחנן מאי ביניייהו תשמיש המטה איכא בייניהו קתני מידת פטור מקריאת שמע ומן התפלה ומן התפילין ומכל מצות האמורות בתורה אמר רב פפא תרגמא אמתיזיר פניו ואוכל רב אשי אמר כיון שמוטל עליו לקוברו כמוטל לפניו דמי שנאמר [2]ויקם אברהם מעל פני מתו ונאמר [3]ואקברה מתי מלפני כל זמן שמוטל עליו לקוברו כמוטל לפניו דמי מתו אין אבל משמרו לא והתניא המשמר את המת אע"פ שאינו מתו פטור מק"ש ומן התפלה ומן התפילין ומכל מצות האמורות בתורה משמרו אע"פ שאינו מתו מתו אע"פ שאינו משמרו מתו ומשמרו אין אבל מהלך בבית הקברות לא והתניא "לא יהלך אדם בבית הקברות והתפילין בראשו וספר תורה בזרועו וקורא ואם עושה כן עובר משום [4]לועג לרש חרף עושהו התם תוך ארבע [אמות] הוא דאסור חוץ לארבע אמות חייב דאמר מר [5]כמת תופס ד' אמות לק"ש הבא חוץ לד' אמות נמי פטור: גופא [6]המשמר את המת אע"פ שאינו מתו פטור מקריאת שמע ומן התפלה ומן התפילין ומכל מצות האמורות בתורה היו שנים זה משמר וזה קורא וזה משמר וזה קורא בן עזאי אומר היו באים בספינה מניחו בזית זו ומתפללין שניהם בזית אחרת מאי ביניייהו אמר רבינא הוששין לעברים איכא ביניייהו מר סבר חיישינן ומר סבר לא חיישינן: ת"ר [7]המוליך עצמות ממקום למקום הרי זה לא יהנם בדסקיא ויהנם על גבי חמור ויהכב עליהם מפני שנורג ברם מגרג בזיון ואם היה מתירא מפני נברים ומפני לסטים מותר ובדרך שאמרו בעצמות כך אמרו [8]בספר תורה אהייא אילימא אריישא פשיטא מי גרע ספר תורה מעצמות אלא אסיפא: אמר רחבה [9]אמר רב יהודה [10]כל הרואה המת ואינו מלוהו עובר משום לועג לרש חרף עשהו ואם הלוהו מה שכרו אמר רב אסי עליו הכתוב אומר [11]מלוה ה' חונן דל [12]ומכבדו חונן אביון: רבי חייא ורבי יונתן הוו שקלי ואזלי בבית הקברות הוה קשדיא תכלתא דרבי יונתן אמר ליה רבי חייא [13]דליה בדי שלא יאמרו למחר באין אצלנו ונכשיו [14]מחרפין אותנו אמר ליה ומי ידעי כולי האי והא כתיב [15]והמתים אינם יודעים מאומה אמר ליה [16]אם קרית לא שנית אם שנית לא שלשת אם שלשת לא פירשו לך [17]כי החיים יודעים שימותו אלו צדיקים שבמיתתן נקראו חיים שנאמר [18]ובניהו בן יהוידע בן איש חי רב פעלים מקבצאל הוא הכה את שני אריאל מואב והוא ירד והכה את הארי בתוך הבור ביום השלג

וחתניה עבור מתקיעת שופר אינו לך למימר כחול ולא כריטו כתמיה ומאני ל"ר מגיעה מכיון שהוא זקוק לכהן לו אחרון ומקבריהן מתמן (פסח קא:), מסתיים על המתים לכהנים לו אחרון ומקבריהן כמו שהוא נוקם מעצמו דכמתות ריטו חיטו רבאי מאמע בכל מקום ר:

לברך ולהתפלל דעדוד להחמיר לו על המתים לכהנים אחרון ומקבריהן וקפיפ הרייר דפליגי דיקדי ריקפ ומקבריהן ומתמנין עליו וכן מגיע מאי כיכרבלמי כדי"ל כחול אבל כשכת מיסב ואוכל ומברך ושותה מכרו אחרון. ולומר לחמשר לגבי מתמנין עליו ריקפ ומקבריהן לחמשר על המתים אלו יש לנו לומר דעדוד להחמיר ואיזו רבאי לברך אבל כפיפא מיירי בעמין דעמו להחמיר על המתים ומיהו הלי מעמא לא שיך לעמא דמסום בכדי. ומן הירושלמי דמקבר דעדוד מנמילת לגבי דמיירי כחול המוגד דעדוד ריקפ מבאי למדע שבחול המוגד שיך מגיעה כמתמו מוגל לפניו וכיון דכמתמוגל לפניו שיך מגיעה כי מוגל עליו לקוברו כמוגל לפניו דמי ומיהב מיקפ מי שמתו מוגל לפניו ולא מסמע מירושלמי נמקר לרגים אוכל כבר שתתו יין נמקר לכמפיס כמקר לרגים ועל מרקר נמקר לרגים ר"ל אפר לפניו דלא אבל לפניו מיקפ שמיד הל עליו מגיעה מיעה ר"ל מסום שאינו יכול לקבור מתו כגון אדם שמת בבית האסורים ואין המוגל מגיעו לקוברו נמלא שאין חייב לבוגד בו מגיעה שכרי אין זה מוגל עליו לקברו מפני שאינו יכול לפדותו ולהגיעו לקברו כתיבצאל הוא הקה את שני אריאל מואב לקברו כתמצאל הקה את האריי בתוך הבור ביום השלג (פ"ב) נמתאמו מלקוברו (ה) אבל הכל עדיין הוא מקפה אם מהבלגן עליו ומקיים מיגה מגיעה מיעה בחותו שתפסו מוגל גם מגיעה מיגו שחייב דלא דמי לגמאמו מלקוברו (ו) אבל אם מגיעה מו אבל הכל עדיין הוא מקפה אם יוכל לעשות פגרים עם המוגל להגיעו לקברו וכן מעשה דר' אלעזר בן יעקב ר"ל דמקבר אחר מגיע הה האחר מבני אחיו. ובלשון ישמעאל אלהרי:

ר' אמר. מר בת חמש ד' אמות לקרות שמע. עיקרא בפסחים מיקמא בפרק מפורה מלחמה (דף מו:) כי אמא רב דיסי אמר ר' יוחנן משום בלאמה בן אליעזר בן עקב בת חמש ד' אמות לקרות שמע ובתרגום בשאר לקרות שמע ובתרגום בשאר לקרות שמע ובתרגום בשאר

ברכות יח:

שני אריאל מואב, על מה קאי? עי' רש"י ותוס' אי על ב' בתימ"ק, או על דוד ושלמה, ועי' צל"ח ומהרצ"ח ורי"ף (ע"י).

ונחת וטבל, למה טבל? עי' פרש", ובתוס' ב"ק פא: הקשה דהיה קודם עזרא? ועי' אהבת איתן ומגיד תעלומה.

סיפרא דבי רב, עי' רש"י מהו, ולמה נקרא כן? עי' רש"י חולין סו., והקדמת הרמב"ם לפיה"מ ופתח עינים.

בני רב חייא נפוק לקרייתא וכח', עי' פרש"י, ויל"ע למה יצאו מלימודם? עי' מגיד תעלומה, וע"ע ביצה ט: ונדה כד. ששם א"א לפרש כדבריו.

קשה רימה למת וכו', ואיך גופו מרגיש לאחר מיתה? עי' תויו"ט אבות ב' ז', ועי' ישמח משה פר' קדושים כו. ש'הבלא דגרמי' הנשאר בגוף לאחר מיתה הוא המרגיש, ועוד בענין זה של הרגשה לאחר מיתה, עי' שבת יג: ובמהרצ"ח שם, ועי' חת"ס שו"ת ח"ו ליקוטים לז', ושו"ת הרדב"ז ח"א תפד'.

מעשה בחסידאחד וכו', ומי היה אותו חסיד ולמה הלך לביה"ק? עי' במפרשים בעין יעקב, מהרש"א צל"ח ובן יהוידע, ב"י יו"ד קעט' סי"ג, ועי' יראים שלה' שמכאן שאין איסור לדרוש ברוחות, ועי' דרשות ר"י אבן שועיב לר"ה.

קשה היאך נודע להם מה יהיה בתבואה, והלא נידונים ע"ז בפסח? עי' תוס' ותורא"ש ר"ה טז. דהכל נזכר בר"ה, ובדרשות ר"י אבן שועיב לשמיני עצרת.

מה ששמעו את הדברים בליל ר"ה והלא אין הדין רק ביום? עי' ערוך לנר ר"ה טז., אמרי נעם ושם משמואל מועדים ר"ה תרעז'

שאני קבורה במחצלת של קנים, ומה בכך? עי' שיטמ"ק, ובצל"ח.

דומה, על מה ממונה? עי' רש"י כאן, מהרש"א חגיגה ה. ועי' בזוהר שמות יח.

אבוה דשמואל למה נקרא על שם בנו? עי' בן יהוידע,ופתח עיניים לחיד"א.

איך שמואל נכנס לביה"ק והלא היה כהן? עי' מצפה איתן, ב"י יו"ד קעט' יג' אמרי נעם וצוואת החיי אדם אות ב'

אמאי יתבית אבראי, מאי טעמא לא סלקת, מה שכפל דבריו? עי' אמרי נעם שמונח כאן שתי שאלות.

אלמא דידעי, מהיכן הראיה? עי' פרש"י ותוס', ועי' מהרש"א וריא"ף בעין יעקב למה לא פירו כרש"י, וכן להיפך.

לע"נ הג"ר חיים בן-ציון בה"ג רבי משה זצ"ל נלב"ע טו' כסלו תשעח'
לתגובות הערות והארות ולקבלת הדף בדוא"ל מידי יום ניתן לפנות ל-
7652935@gmail.com או בין הסדרים למספר - 0527652935